

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO FINANCIJA

Prijedlog zakona broj:

N a c r t

**PRIJEDLOG
ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O POREZU NA DOHODAK**

Zagreb, 6. svibnja 2003.

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak sadržana je u članku 2. stavku 4. Ustava republike Hrvatske (Narodne novine, br. 41/01-pročišćeni tekst).

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE NJEGOVA DONOŠENJA

Sustav oporezivanja dohotka uređen je Zakonom o porezu na dohodak ("Narodne novine", broj 127/00. i 150/02.) koji se primjenjuje od 1. siječnja 2001. godine, a s izmjenama i dopunama od 1. siječnja 2003. godine. Prema ovome Zakonu porezni obveznici su fizičke osobe i to:

- tuzemni porezni obveznici koji porez na dohodak plaćaju od ukupnog godišnjeg dohotka ostvarenog u tuzemstvu i u inozemstvu od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i od osiguranja i

- inozemni porezni obveznici koji porez na dohodak plaćaju od ukupnog dohotka ostvarenog na području Republike Hrvatske po osnovi nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i od kapitala, osim ako međunarodnim ugovorima nije uređeno drugačije.

Dohodak je u načelu razlika između ostvarenih primitaka u poreznom razdoblju (kalendarskoj godini) i nastalih izdataka odnosno paušalnih izdataka propisanih Zakonom, a u vezi s nesamostalnim radom, samostalnom djelatnosti i davanjem na korištenje imovine i imovinskih prava. Dohodak od kapitala i dohodak od osiguranja utvrđuju se u visini stvarnih primitaka.

Način utvrđivanja porezne osnovice, porezne stope, obračun i uplata predujma poreza na dohodak te konačno utvrđivanje poreza po podnesenoj godišnjoj poreznoj prijavi, jednako je propisano kako za tuzemne, tako i za inozemne porezne obveznike.

Zakonom su propisane brojne porezne olakšice i oslobođenja kao što su:

- mogućnost jednokratnog ili djelomičnog ubrzanog otpisa opreme i poslovnih objekata koje služe za obavljanje samostalne djelatnosti,

- priznavanje uplaćenih premija životnog osiguranja s obilježjem štednje, dopunskog i privatnog zdravstvenog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja kao izdataka (iako ne služe za stjecanje, osiguranje i očuvanje primitaka),

- priznavanje uvećanog neoporezivog dijela dohotka- osobnog odbitka za pokriće osnovnih životnih potreba za porezne obveznike i uzdržavane članove njihove uže obitelji koji imaju prebivalište i borave na područjima posebne državne skrbi prve, druge i treće skupine,

- priznavanje dijela osobnog odbitka po osnovi izdataka nastalih poreznim obveznicima za plaćene zdravstvene usluge, kupnju ili izgradnju ili investicijsko održavanje stambenog prostora odnosno plaćenu najamninu za potrebe trajnog stanovanja; priznavanje dijela osobnog odbitka po osnovi darovanja koje porezni obveznici daju do iznosa, za svrhe i osobama koje su propisane Zakonom,

- oslobođenja od dijela porezne obveze za osobe sa statusom hrvatskog ratnog vojnog invalida iz Domovinskog rata razmjerno stupnju njihove invalidnosti,

- umanjene porezne obveze poreznim obveznicima koji pod propisanim uvjetima ostvaruju dohodak obavljanjem samostalne djelatnosti obrta, slobodnog zanimanja i poljoprivrede i šumarstva na područjima, prve, druge ili treće skupine područja posebne državne skrbi,

- oslobođenje od plaćanja poreza poreznim obveznicima koji samostalne djelatnosti obrta, slobodnog zanimanja i poljoprivrede i šumarstva pod propisanim uvjetima obavljaju na području Grada Vukovara,

- neoporezivanje darovanja koje ostvaruju porezni obveznici koji samostalno obavljaju umjetničku i kulturnu djelatnost do 20.000,00 kuna godišnje,

- neoporezivanje 25% ostvarenih primitaka poreznim obveznicima koji umjetničku i kulturnu djelatnost obavljaju kao trajnu samostalnu ili povremenu samostalnu djelatnost,

- oslobođenje od vođenja porezno relevantnih podataka na temelju poslovnih knjiga za porezne obveznike koji samostalno i trajno obavljaju djelatnost slobodnog zanimanja novinara, športaša i umjetnika, a time i porezno priznavanje paušalnih izdataka u visini 40% ostvarenih primitaka (a ne stvarno nastalih izdataka),

- dodatno umanjene porezne osnovice za izdatke isplaćenih plaća novozaposlenim osobama,

- dodatno umanjene porezne osnovice za izdatke po isplaćenim nagradama učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja (dvostruko priznavanje istog izdatka) i druga.

Propisane porezne olakšice i oslobođenja porezni obveznik može kumulirati.

Prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak predlažu se daljnje porezne olakšice, a s ciljem poticanja istraživačko razvojne djelatnosti kao negospodarstvene infrastrukture čiji rezultati utječu na razvoj cjelokupnog gospodarstvenog sektora koji na taj način postaje konkurentniji na međunarodnom tržištu. Osim toga predlažu se i dodatne

olakšice koje se odnose na dodatno umanjenje porezne osnovice po osnovi izdataka nastalih za svrhe školovanja i stručnog usavršavanja poduzetnika-fizičkih osoba i njihovih zaposlenika.

Prijedlog zakona temelji se na analizi prakse i razmjene iskustava zemalja u okruženju a i ostalim zemljama europskog tržišta, iz koje je moguće zaključiti da se u većini tih zemalja ulaže u istraživanje i razvoj znatno više nego u Hrvatskoj. U većini zemalja država se aktivno bavi poticanjem istraživanja i razvoja u okviru poreznog sustava, jer se tehnološkim napretkom pospješuje gospodarski rast. Hrvatskoj su također potrebne mjere koje bi potakle da se razina izdataka za istraživanje i razvoj podigne barem na razinu prosjeka u razvijenim zemljama odnosno da se poslovni sektor motivira da poveća svoj udio u ukupnim izdacima za istraživanje i razvoj.

U tom smislu moguće porezne olakšice za istraživanje i razvoj treba definirati na način da se odnose na sve izdatke koji se izravno mogu i u poreznom smislu žele pripisati aktivnostima istraživanja i razvoja ili koji se mogu rasporediti na te aktivnosti.

Troškovi istraživanja i razvoja bi prema tome trebali obuhvaćati:

- plaće i ostale odnosne izdatke zaposlenih koji su vezani uz istraživanje i razvoj,
- izdatke za materijal i usluge korištene u aktivnostima istraživanja i razvoja,
- izdatke otpisa nekretnina, postrojenja i opreme u iznosu u kojem se ova sredstva koriste za aktivnosti istraživanja i razvoja,
- druge izdatke koji se odnose na aktivnosti istraživanja i razvoja, osim općih administrativnih troškova,
- ostale izdatke kao što je otpis patenata i licencija u iznosu u kojem se ta sredstva koriste za aktivnosti istraživanja i razvoja.

U Prijedlogu zakona porezni poticaji istraživanju i razvoju omogućeni su osobama koje kao poduzetnici fizičke osobe obavljaju samostalne djelatnosti obrta, slobodnog zanimanja i poljoprivrede i šumarstva, a sastoje se u sljedećem:

1. propisuje se mogućnost dodatnog, djelomičnog ili potpunog otpisa za nematerijalnu imovinu koja se koristi u obavljanju istraživačko razvojne djelatnosti. To znači da se poreznom obvezniku dopušta da kupljeni patent ili licenciju koju je uključio u istraživačko razvojnu djelatnost otpiše ubrzano ili čak jednokratno,

2. propisuje se dodatno umanjenje porezne osnovice za iznos izdataka istraživanja i razvoja koji se izravno mogu pripisati istraživanju i razvoju ili se opravdano mogu rasporediti na tu djelatnost. To znači da porezni obveznik može u poreznom razdoblju umanjiti poreznu osnovicu dva puta: jednom su mu to redovni izdaci poslovanja, a drugi puta izdaci koji dodatno umanjuju poreznu osnovicu za isti iznos stvarnih izdataka istraživanja i razvoja.

Cilj ovih olakšica je poticanje istraživanja i razvoja koji je usmjeren na proizvodnju novih proizvoda i postupaka, na unapređenje već postojećih i razvijanje vlastitog know how-a kao i na stimuliranje gospodarstvenog sektora na veća ulaganja u istraživanje i razvoj.

Istodobno Prijedlog zakona je izrađen i s ciljem usklađivanja uvjeta poslovanja poduzetnika fizičkih osoba s poduzetnicima pravnim osobama, za koje se takve olakšice predlažu kroz izmjene i dopune propisa o porezu na dobit.

III. OCJENA SREDSTAVA POTREBNIH ZA PROVEDBU ZAKONA

Za provedbu ovog zakona ne treba osigurati posebna sredstva u državnom proračunu.

IV. UTJECAJ IZMJENA I DOPUNA ZAKONA NA PRIHODE DRŽAVNOG PRORAČUNA

Prema postojećim propisima o porezu na dohodak u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje i oporezivanje dohotka fizičkih osoba po osnovi samostalne djelatnosti obrta, slobodnih zanimanja i poljoprivrede i šumarstva odnosno propisanim poslovnim knjigama i evidencijama, a i podacima iz godišnjih poreznih prijava koje su obvezni podnositi svake godine, nije moguće utvrditi strukturu iskazanih izdataka, osim iznimno izdataka otpisa, izdataka pri otuđenju djelatnosti odnosno njenoj likvidaciji te izdataka za dana darovanja.

Ovo iz razloga što prema postojećim propisima nije bilo potrebe posebno iskazivati i pratiti izdatke za istraživanje i razvoj, jer su imali isti značaj kao i svi drugi izdaci koji su svezi s osiguravanjem, očuvanjem i ostvarivanjem poslovnih primitaka.

Radi navedenog nije poznato učešće eventualnih izdataka za istraživanje i razvoj koji nastaju u djelatnostima koje obavljaju poduzetnici fizičke osobe, pa stoga nije ni moguće kvantificirati utjecaj predloženih dodatnih olakšica po tim osnovama na prihode proračuna (državnog, županijskih i gradskih odnosno općinskih).

S obzirom da su porezni obveznici u godišnjoj poreznoj prijavi - Obrazac DOH - Posebni dio i do sada obvezni iskazati iznose svih propisanih i iskorištenih olakšica u poreznom razdoblju za koje tu prijavu podnose, a da je u

tijeku izrada nacrtu Pravilnika o porezu na dohodak, potrebno je u tom dijelu porezne prijave predvidjeti i propisati i stavku za iskazivanje iznosa dodatnih olakšica po osnovi ulaganja u istraživanje i razvoj.

Prema tome, učinke predloženih izmjena Zakona o porezu na dohodak odnosno utjecaj na smanjenje prihoda od poreza na dohodak bit će moguće sagledati po prvi puta tek po proteku 2003. godine.

PRIJEDLOG
ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O POREZU NA DOHODAK

Članak 1.

(1) U Zakonu o porezu na dohodak (Narodne novine, broj 127/00. i 150/02.) u članku 21. stavku 5. riječi "otpisa opreme i poslovnih objekata nabavljenih u istom poreznom razdoblju." zamjenjuju se riječima "otpisa opreme, poslovnih objekata i nematerijalne imovine koja se koristi za istraživanje i razvoj, nabavljene u istom poreznom razdoblju."

(2) U stavku 6. riječi "a poslovnim objektima smatraju se građevinski objekti za poslovne djelatnosti." zamjenjuju se riječima "poslovnim objektima smatraju se građevinski objekti za poslovne djelatnosti, a nematerijalnom imovinom smatraju se patenti i licencije koje služe za obavljanje djelatnosti istraživanja i razvoja."

Članak 2.

U članku 43. dodaje se stavak 6. koji glasi:

"(6) Obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti iz članka 15. stavka 1., 2. i 3. ovoga Zakona osnovica poreza na dohodak se može dodatno umanjiti i po osnovi izdataka za školovanje i stručno usavršavanje zaposlenika i tih obveznika osobno i to u visini ukupno nastalih izdataka u poreznom razdoblju."

Članak 3.

Iza članka 43. dodaje se podnaslov: "5. Poticaji istraživanja i razvoja" i članak 43.a koji glasi:

«(1) Obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti iz članka 15. stavka 1., 2. i 3. ovoga Zakona, osnovica poreza na dohodak može se u poreznom razdoblju dodatno umanjiti po osnovi izdataka za istraživanje i razvoj i to u visini 100% nastalih i u poslovnim knjigama iskazanih izdataka.»

(2) Obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti iz članka 15. stavka 1., 2. i 3. ovoga Zakona, osnovica poreza na dohodak može se u poreznom razdoblju dodatno umanjiti i za 100 % troškova amortizacije za stečenu nematerijalnu imovinu iz članka 21. stavka 5. ovoga Zakona.

(3) Istraživanjem se u smislu stavaka 1. ovoga članka smatra izvorno i planirano ispitivanje poduzeto radi stjecanja novih znanstvenih i tehničkih spoznaja i razumijevanja, a uključuje temeljno istraživanje i primijenjeno istraživanje. Temeljnim istraživanjem smatra se teorijski ili pokusni rad poduzet radi stjecanja novih znanja bez konkretne praktične primjene, a primijenjenim istraživanjem teorijski ili pokusni rad poduzet radi stjecanja novih znanja i usmjeren na ostvarivanje praktičnog cilja. Razvojem se smatra sustavni rad koji se temelji na rezultatima znanstvenog istraživanja i praktičnog iskustva, usmjeren stvaranju novih materijala, proizvoda i sustava te uvođenju novih procesa, sustava i usluga ili znatnom poboljšanju postojećih.

(4) Istraživanjem i razvojem u smislu stavka 1. ovoga članka ne smatra se kontrola kvalitete, rutinsko testiranje proizvoda, **prikupljanje podataka koje nije dijelom istraživačkog razvojnog procesa**, istraživanje učinkovitosti, upravljačka studija, istraživanje tržišta i promotivna prodaja.

(5) Izdacima za istraživanje i razvoj iz stavka 1. ovoga članka smatraju se osobito:

1. plaće i ostali odnosni troškovi osoba koje sudjeluju u istraživanju i razvoju,

2. izdaci za materijal i usluge korištene u djelatnosti istraživanja i razvoja,
3. izdaci otpisa nekretnina, postrojenja i opreme u razmjernom djelu u kojem se ova sredstva koriste za istraživanje i razvoj,
4. opći izdaci koji se odnose na istraživanje i razvoj, osim općih administrativnih izdataka,
5. izdaci za istraživanje i razvoj koje je za poreznog obveznika obavila osoba registrirana za obavljanje istraživanja i razvoja,
- 6. amortizacija patenata i licencija u razmjernom dijelu u kojem se koriste za istraživanje i razvoj,**

Članak 4.

U članku 53. dodaje se stavak 6. koji glasi:

"(6) Odredbe članka 21. stavka 5. i 6., članka 43. stavka 6. i članka 43.a ovoga Zakona koje se odnose na jednokratni ili ubrzani djelomični otpis nematerijalne imovine koja se koristi za istraživanje i razvoj, na umanjeње porezne osnovice u visini 100% nastalih izdataka za školovanje i stručno usavršavanje i na umanjeње porezne osnovice po osnovi izdataka za istraživanje i razvoj, primjenjuju se i pri utvrđivanju i oporezivanju dohotka od samostalne djelatnosti iz članka 15. stavka 1., 2. i 3. ovoga Zakona za 2003. godinu.

Članak 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

Plaćanje poreza na dohodak uređeno je Zakonom o porezu na dohodak ("Narodne novine", broj 127/00. i 150/02.). Porezu na dohodak, između ostalih podliježe i dohodak od trajnih samostalnih djelatnosti obrta, slobodnih zanimanja i poljoprivrede i šumarstva što ga obavljanjem poduzetničke djelatnosti ostvaruju isključivo fizičke osobe u tuzemstvu i u inozemstvu.

Namjera je predloženim Zakonom poticati djelatnost istraživanja i razvoja na način da se poreznim obveznicima koji obavljaju djelatnost istraživanja i razvoja dodatno umanjuje porezna osnovica za izdatke nastale za istraživanje i razvoj, a i izdatke njihovog školovanja i stručnog usavršavanja, a i školovanja i stručnog usavršavanja njihovih zaposlenika, čime se ti izdaci priznaju dva puta (temeljno umanjuju dohodak, a potom i poreznu osnovicu).

U nastavku se obrazlažu pojedine odredbe prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak.

Članak 1.

Navedenom se odredbom propisuje mogućnost dodatnog, djelomičnog ubrzanog ili jednokratnog otpisa nabavljene nematerijalne imovine (patenata i licencija), koja se koristi za djelatnost istraživanja i razvoja.

Članak 2.

Tom se odredbom propisuje dodatno umanjenje osnovice poreza na dohodak po osnovi izdataka za školovanje i stručno usavršavanje poduzetnika fizičkih osoba i njihovih zaposlenika i to za iznos stvarno nastalih izdataka u poreznom razdoblju.

Članak 3.

Navedenom se odredbom propisuje dodatno umanjenje porezne osnovice za izdatke nastale za istraživanja i razvoj kao i za izdatke otpisa nabavljene nematerijalne imovine na način da se porezna osnovica može dva puta umanjiti za stvarno nastale izdatke odnosno izdatke otpisa.

Članak 4.

Tim se člankom propisuje da se olakšice po osnovi mogućnosti ubrzanog djelomičnog i jednokratnog otpisa nematerijalne imovine koja služi za istraživanje i razvoj, dodatnog umanjenja porezne osnovice za izdatke nastale za istraživanje i razvoj te za školovanje i stručno usavršavanje mogu koristiti i pri utvrđivanju i oporezivanju dohotka za 2003. godinu.

Članak 5.

Tim se člankom propisuje da ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

Odredbe Zakona o porezu na dohodak
("Narodne novine", broj 127/00. i 150/02.) koje se mijenjaju ili dopunjuju

Članak 21.

(1) Izdaci za materijal, robu, proizvode, energiju i usluge, koji služe za stjecanje dohotka, priznaju se u visini cijene nabave ili troška proizvodnje.

(2) Izdaci osoblja (plaće s porezima i doprinosima) priznaju se u visini stvarnih isplata, a uplaćeni doprinosi za vlastito mirovinsko te zdravstveno osiguranje poduzetnika koji samostalno obavljaju djelatnost priznaju se do visine propisane posebnim zakonima za obvezno osiguranje.

(3) Izdacima poslovanja smatraju se i otpisi prema članku 20. stavku 4. ovoga Zakona.

(4) Izdacima otpisa ne smatraju se otpisi povećane vrijednosti dugotrajne imovine zbog revalorizacije.

(5) Iznimno od odredbi stavka 3. ovoga članka obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti iz članka 15. stavaka 1., 2. i 3. ovoga Zakona, priznaju se u poreznom razdoblju izdaci po osnovi jednokratnog ili ubrzanog djelomičnog otpisa opreme i poslovnih objekata nabavljenih u istom poreznom razdoblju.

(6) Opremom iz stavka 5. ovoga članka smatraju se postrojenja i strojevi, alati, pogonski, uslužni i uredski inventar, informatička oprema, namještaj, transportni uređaji i sredstva, osim osobnih automobila i drugih prijevoznih sredstava koja služe za osobni prijevoz poduzetnika i njegovih posloprimaca, a poslovnim objektima smatraju se građevinski objekti za poslovne djelatnosti.

(7) Oprema otpisana prema stavku 5. ovoga članka obvezno se unosi u popis dugotrajne imovine.

Članak 43.

(1) Obveznicima poreza na dohodak koji obavljaju samostalne djelatnosti iz članka 15. stavka 1., 2. i 3. ovoga Zakona, osnovica poreza na dohodak može

se u poreznom razdoblju dodatno umanjiti za iznos isplaćenih plaća i uplaćenih doprinosa na plaću novim zaposlenicima te za iznos isplaćenih nagrada učenicima za vrijeme praktičnog rada i naukovanja.

(2) Novim zaposlenicima u smislu stavka 1. ovoga članka smatraju se zaposlenici s kojima je sklopljen ugovor o radu na neodređeno vrijeme, a zaposlenje je kod poreznog obveznika uslijedilo nakon najmanje jednomjesečne prijave kod Zavoda za zapošljavanje i trajanja probnog rada ako je ugovoren. Novim zaposlenicima smatraju se i osobe zaposlene nakon odustanka od korištenja prava na mirovinu ili osobe koje se prvi put zapošljavaju, a i osobe zaposlene na određeno vrijeme kao pripravnici, vježbenici, stažisti i slično.

(3) Ako porezni obveznik tijekom poreznog razdoblja sklopi ugovor o radu s novim zaposlenicima iz stavka 2. ovoga članka, a u istom poreznom razdoblju raskine ugovor o radu s određenim brojem zaposlenika, porezna osnovica se umanjuje za razliku između obračunanih i isplaćenih plaća novim zaposlenicima i obračunanih plaća koje bi u istom poreznom razdoblju primili zaposlenici s kojima je raskinut ugovor o radu.

(4) Porezni obveznik može pravo na umanjenje porezne osnovice za isplaćene plaće i doprinose na plaću novih zaposlenika koristiti godinu dana od dana njihovog zaposlenja.

(5) Iznimno od stavka 4. ovoga članka, porezni obveznik može pravo na umanjenje porezne osnovice za isplaćene plaće i doprinose na plaću novih zaposlenika – osoba s invaliditetom koristiti tri godine računajući od dana njihova zaposlenja.

Članak 53.

(1) Dohodak ostvaren do dana početka primjene ovoga Zakona oporezivati će se po propisima koji su do tada bili na snazi.

(2) Odredbe članka 9. stavak 7. ovoga Zakona koje se odnose na darovanja vjerskim zajednicama priznavati će se kao porezno dopustivi izdaci kada to bude propisano posebnim zakonom.

(3) Iznimno od odredbe članka 9. stavak 8. ovoga Zakona, premije osiguranja života, dopunskoga zdravstvenog i dobrovoljnoga mirovinskog osiguranja priznavati će se kao porezno dopustivi izdaci od 1. srpnja 2001. godine.

(4) Odredbe članka 38. ovoga Zakona ne primjenjuju se na dividende, udjele u dobiti na temelju udjela u kapitalu, kamate, izuzimanja i primitke po osnovi prava, koji su ostvareni do početka primjene ovoga Zakona, bez obzira kada se taj dohodak isplaćuje ili ostvaruju primici po osnovi prava.

(5) Odredbe članka 40. stavka 1. točke 3. i članka 41. stavka 1. točke 3. ovoga Zakona, a koje se odnose na olakšice na područjima posebne državne skrbi treće skupine, primjenjivat će se od dana primjene posebnog zakona kojim će se ta područja propisati.